

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ՌԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 27րդ տարեշրջանի (1911 սեպտեմբեր-1912 յուլիս) բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, ԿԱՆԻՍԿ և Ամասիայի բաժնորդագրին է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆր. : Նամակ կամ դրամ զրկել այս հասցեով.
M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Arménia
MARSEILLE (France)

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

ԹԻՒՆ 13

1911 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29 ԴՆ.
(Հ. Յ. Նոյեմբեր 16)

ՊԱՅՏԱՆՆԵՐ

Իմպրոպիւթիւնը, եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագործունել հրատարակուած ձեռագիրները: Մանուցումներ կը զրկուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցումներ չի ընդունուիր 1 սանդղակարժէ: 1 փութիւնը 2 սանդղակարժէ:
Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ
(1911 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 1912 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 27րդ տարեշրջանի (1911 սեպտեմբեր-1912 յուլիս) բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ (4 տուար ամսական) ամէն տեղի համար, ի բաց առեալ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, ուր կը զրկուի կէս բաժնորդագրով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորդագրով: Կարելի է բաժնորդագրուիլ նաեւ քանի՜ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնդ = 75 կպի.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ «Արմենիայի Օթանդակ» արձանագրուած են մեր հրատարակած Օթանդակութեան Կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կունենան Արմենիա ստանալու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորդագրով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանգով կամ ամսական 1 ֆրով: Կարելի է նաեւ Օթանդակի նշանակած բաժնորդի հասցէին ուղղակի զրկել թերթը, 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժնորդագրով:

«ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ԵՐԱՆԵՐԸ

Արմենիայի և տարեշրջանի թիւերն որոնք բոլորովին սպառած են, չաւտերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուկալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են այս Յուշարարի մէջ որ ութաւ ծալ գերբով 124 երեսներէ կը բաղկանայ: Դինն է 1 ֆր. 40 սանդղակ:

Տարածելու համար մէկ անգամէն 10 օրինակ զնոդին կը զրկենք 10 օրինակը, ապահովագրուած ծրարով, 10 ֆրանգի փոխարէն:

Դիմել Արմենիայի խմբագրութեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Միջափի կը նստի իտալեքիւրք պատերազմը. — Նամակներ Թիւրքիայէն (Կ. պոլիս). — Հայերի Ռուսիա. — Հայերի Թիւրքիա. — Մ. Փորթուկալեանի յօդուածներէն շարք. — Անգլիայի վեհապետների ճամբորդութիւնը. — Թիւրքական լուրեր. — Իտալեքիւրք պատերազմը. — Պարսկաստան. — Յեղափոխութիւնը Չինի մէջ. — ԴՐՕՇԱԿի ցնդեցողութիւնը. — Մանուցումներ:

ՈՐՉԱՓԻ ԿԸ ՆՍՏԻ
ԻՏԱԼԵՒԹԻՒՐԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Մարդէն Լոնտոնի «Տէլի Թէլէգրաֆ»ին զրկուած թղթակցութենէ մը կը քաղենք իտալեթիւրք պատերազմի մասին հետեւեալ վիճակագրական տեղեկութիւնները, որոնց ճշգրտութեանը երաշխաւորած է թղթակիցը:

Իտալիային Տրիպոլիտան երկիրը զրկած զօրքերի թիւը 80.000ը կանցըրի: Հիմա կայ 4.000 Տրիպոլի քաղաքին մէջ, 20.000 քաղաքին պաշտպանութեան խումբներն մէջ, 20.000ի չափ Պէնկագի, գրէթէ 21.000 Տէրնա, Հոմա և Թապրուք. ամէնը կընէ 65.000: 80.000ի հասնելու համար կը պակսի ուրեմն 15.000 որ է մեծածնների, վիրաւորուածների և հիւանդների թիւը: Բայց պաշտօնական, կիսապաշտօնական և ոչ-պաշտօնական տեղեկագիրներին նայելով, ատոր եռապատիկը սպաննուած է միւս կողմէն: Հետեւագէտ մէկ կողմէ 15.000 իտալացի և միւս կողմէ 45.000 Թիւրք կամ Ուրա, համապարօ 60.000 (վարսունն հազար) կը ուղղ երիտառարներն կորուստ մը կը ներկայացնեն:

Իտալիայի զօրաբանակին և նաւատորմին իրենց կեդրոնակայքէն 300 քիլոմէթրէ աւելի հեռու տեղ մը ըրած արշաւանքին օրական 12½ միլիոն ֆրանգի չափ ծախք կերթայ. ըսել է թէ մինչև այժմ 750 միլիոն ֆրանգի մօտ ծախք եղած է: Իսլամներն կողմէն եղած պատերազմական ծախքերն ալ իտալացիներին ծախքերն կը հաւասարին: Տրիպոլի

չէնքերն և դաշտերն եղած միւսը բազմաթիւ միլիոններով կարելի է հաշուել իսկ առեւտրի և դաշտային աշխատանքի դադարումը անհաշուելի գումարների կորուստ մը կը ներկայացնէ:

Մէկ խօսքով՝ մինչև այժմ եղած բոլոր ծախքերն ու կորուստները միասին կարելի է հաշուել 1.800.000.000 (1 միլիարդ և 800 միլիոն ֆրանգ):

Այսպիսի մարդիկ և դրամի կորուստէն յետոյ, միթէ՞ մեծ տէրութիւններն միջամտութեան ժամը հնչած է դեռ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար կռուող երկու կողմերին միջև: Ոչ թէ միայն մարդկային զգացումը կը պարտաւորեն զիրենք այդ միջամտութեան, այլ և իրենց երկրի անտեսական շահերն որոնք մեծապէս կը մնասուին իտալեթիւրք պատերազմի շարունակութենէն: Եւրոպայի բոլոր երկիրներն ալ Թիւրքիայի հետ առեւտրական յարաբերութիւններ ունին որոնք տազնապալի վիճակի մը ենթարկուած են այժմ:

Եթէ տակաւին երկար տևէ այս պատերազմ և երկու կողմին ալ կարելի եղածին չափ գոհացնելով համաձայնեցնելու եղբեր չդառնան, անոր շարունակութիւնը շատ սուղի պիտի նստի ոչ միայն Թիւրքիային և իտալիային, այլ ուրիշ երկիրներին ալ:

Մ. Փ.

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՔԻԱԿԱՆ

Կ. պոլիս 1/14 Նոյեմբեր 1911

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան, Պօլսոյ և Երուսաղէմի պատրիարքութեանց ընտրելիներու հարցը սուր պայքարի մը երևոյթը առնուլ սկսաւ հոս:

Հակառակ պոլսական որոշ դասակարգի մը մէջ տեսնուած հոսանքին, Պօլսոյ բնակչութեան ստուար մեծամասնութիւնը իւր մասնով, մասաւորապէս երկրի ժողովրդական խաւերով հակառակ են Օրմա նեանի կաթողիկոսացւան, զինքը նըկատելով բացարձակապէս սիրտէ և զգացումէ զուրկ եկեղեցական մը՝ մա-

բարտաւան և փառամոլ, որ բնաւ հոգ չընէր թէ Հայ ազգն իր պատճառաւ պառակտուեալու և ահագին մնասնորու կեանքակրի և իր ծերութեան օրերուն մէջ ոչ ի բռն կաշխատի Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան աթոռը զրաւելու: Իրեն համար իբր արժանիք ցոյց կը տըր. ին միայն միջնադարեան սքօլասթիք կրթութեամբ թրծուած աստուածաբանական հմտութիւն մը, մէկ երկու եւրոպական լեզուներու ծանօթութիւն և ճիշդութեան երկերես զիւանագիտութիւն:

Ատրպատականի առաջնորդ կաթողիկոս եպիսկոպոս Մկրտիչեանի համար ևս ոչ մէկը նպաստաւոր կը խօսի Պօլսոյ մէջ, ընդունելով զինքը ծայրայեղօրէն անկենցաղագէտ, անհամբար, կուսակցամոլ և անարժան, գէթ ներկայիս, ամենայն Հայոց Հայրապետութեան աթոռը բազմելու և իբր զգայուն սրտի ու մտքի տէր եկեղեցական հայր մը հովուելու իրեն յանձնուելիք միլիոնաւոր Հայոց հոգեւոր պէտքերը:

Ամենէն աւելի ժողովրդական հակառակ է ընդունելութեան արժանի դէմքերը կը համարուին հոս Եղիշ Դուրեան և կաթողիկոսական Տեղակալ Սուրէնեան Արքեպիսկոպոսները:

Դալով Պօլսոյ Պատրիարքութեան ընտրելիներուն, ցաւ է ըսել թէ կարկառուն և ազգօգուտ յատկութիւններով օժտեալ եկեղեցականներու սովոր կայ, և որքան դժուարաւոր ընթացքով ալ պատճառաւ իշխանայ կաթողիկոսութեան ընտրելի ինքերը, նոյնքան ալ դժուարին է Պօլսոյ պատրիարքական ընտրութեան հարցը:

Հակառակ տիրացու ժողովուրդ մը ըլլանու, նորէն անկարող եղած ենք պէտք եղած առաւելութիւններով զարգացեալ եկեղեցականներ ունենալու, ինչպէս ունին Յոյները և Արեւելի կաթողիկոսացւանքը:

Ներկայիս մեր նորընծայ վարդապետները և նորապսակ եպիսկոպոսներ, իրենց անուան շուրջը ժողովրդականութեան փառապալկ մը չինելու համար, բան գործ ըրեր են Հայ ազգային քաղաքական կու-

ապագայ թիւներու և ազատական ժամանակակից գաղափարներու հա- կառակ խօսքի, գրեթէ ճառար- ծել, փոխանակ իրենց խնամքնե- րուն յանձնուած առաջնորդութեանց հոգեւոր խղճմանը զբաղելու և արդիւնաւոր ու համեմատաբար գործու- նելութեան մը ազգային արդիւնք- ների հանգէս բերելու :

Պօլսոյ Պատրիարքութեան թեկ- նածունքներն Յովհաննէս եպ. Արշա- րունի հիմայ ծերացած և կազմով վատոյժ եկեղեցական մըն է որ չի- նարար պաշտօնավարութեան ան- ցեալ մը շունի իւր ետին, իսկ Պրու- սայի առաջնորդութիւնը խոյր գէ- րօի մը համարժեք եղած է : Եւսեն թէ օղիին լաւ տեսակներէն շատ կախորժի, սքանչելի նարտ կը խա- ղայ, առանց քարոզներ խօսելու քա- րոզութեան պաշտօններ ձեռք կը ձգէ Պօլսոյ բարեկեցիկ թաղերը, հարուստները չլիւր մէջ լաւ վար- պետ մըն է, փոքր ինչ բարկանալուն ջղային նօպայներ կունենայ, շատ կը վախճայ Կովկասահայերէն և հա- կալիր ատելութիւն մը կը սնուցա- նէ, կըսեն, անոնց գաղափարներուն, բարուց, սովորութեանց և նոյն իսկ լեզուին դէմ :

Բ. Թեկնածուն արդի պատրիար- քական Տեղապահ Մանկունի եպիսկ- օպոս Բայր Եսայան հիւանդակալ, ծե- բացած ու տկարացած է որ իր ընտրութեան մասին բնաւ լուրջ հաւանականութիւն չի կայ, և եթէ ընտրուի իսկ, իւր հիւանդի անկող- նոյն մէջէն պիտի պարտաւորի կա- ռավարել Պատրիարքարանը ու Ազ- գային գործերը :

Գ. և Դ. Թեկնածուներն են Բար- ղէն և Սմբատ եպիսկոպոսները : Ասոնց մասին, առ այժմ, կարեւոր տե- ղեկութիւններ չեն լսուած, ու կը թուի թէ գործունեայ աշխատաւոր- ներ են իրենց առաջնորդական թեմերուն մէջ : Պօլսոյ թեմէս անոնց ալ գոյնը դուրս առնող փորձաքարը լինի ապագային մէջ :

Կան նաեւ Ստեփաննոս Եովակի- յան և Եովսէփ Սարաճեան եպիսկո- պոսները : Առաջինը Նիկիոյի հա- յաջատ նահանգին գրեթէ քառա- սուն տարիներէ ի վեր արդիւնա- շատ առաջնորդը եղած է, թէպէտ ոչ շատ ուսեալ, սակայն չինող և իւր ան- ձը միշտ հօտին ծառայութեան ի սպաս դրած եպիսկոպոս մը եղած է՝ օժտելով սոյն բազմաշաղկապ բնիկներով, բազմիքներով, ազ- զապատական կալուածներով, ջաղացք- ներով, ճամբաներով, աղբիւրներով, դպրոցներով, և այլն : Իսկ Եովսէփ եպիսկ. Սարաճեան օտար աշխարհ- ներու մէջ իւր վարած պաշտօններու բերումով փորձառութիւն չափած մէկու մը համարուել կը վայելէ, և որ հիմայ ալ վաճառ առաջնորդութիւնը ժողովրդեան ամէն խաւերուն հետ համեմատութեամբ վարելու վրայ է :

Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութեան կնճառ հարցն ալ դեռ հեռի է չհասցուցիչ լուծում մը գտ-

նելէ : Պօլսոյ Ազգ. Ժողովը շատ սխա- լը առ հարիւրաւոր ոսկիներ ծախելով Պարզե փափագները, Հայկ խօճա- սարեանը և ուրիշներ Երուսաղէմ- ղրկելով : Ս. Յակոբայ վանքը փըր- կելու համար իւր անմիաբան վա- նականներուն կործանարար էնթու- ռիկներէն, ինչպէս և աւրոք տարի իրարու վրայ բարդող բերաւոր ոսկիներու յարաճուն պարտքերէն, կերելի թէ Ազգ. վարչութիւնը կը պարտէր իրաւոր իշխանութեամբ հոն ուղարկել Եւսէփ-Գուլէի Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին համալուար յիմա- րազուապ ճանիկ աղան, որ իւր խա- րազանով միանգամ ընդ միշտ թե- րեւ կարենար մաքրել Գիւստոսի ճամբը և Ազգին սիրելագոյն վան- քերէ մին՝ ազգակործան պորտա- բոյժներու ճիրաններէն :

Իսկիւտար ՏԻՐԱՆ-ԹՈՐԳՈՐ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԳՈՐԻԱԷՆ

Կ. պօլսոյ, 8/21 նոյեմբեր 1911

Ռուս կառավարութեան անակըն- կայօրէն և ի մետասաներորդ ժամու- սարքած մէկ նոր առաջարկը՝ որով պահանջ կը դնէ որ կաթողիկոսա- կան պատգամաւորներու ընտրու- թիւները, աշխարհական թէ եկե- ղեցական, մի միայն իրենց թեմին տեղացիներէն լինին, մինչ Թուրքիոյ թեմերուն արդէն մեծ մասը կատա- րած լինուցած է իւր ընտրութիւն- ները կողմասի մէջ իրենց վատհա- թիւնը վայելող արժանաւոր անձնա- ւորութեանց վրայ, նոր և վտանգա- ւոր ոտնձգութիւն մ'է : Ռու- սիա չը գոհանալով Պօլսոյի արդիւն- դէն հայ ժողովրդեան սրտին իւր ծանր թաթերով տուած հարուած- ներէն, կը փափաքի, գուցէ, այս ան- գամ ալ կողմասի մէջ բոյն դրած Ռ- մանեանական ֆիլիսթիններու, Յու- սիկներու, Միլիթներու, Բենիկնե- րու և « Հովիտ », « Մշակ », « Սուր- հանդակ » թերթերու ու կարգ մը վաճառականներու՝ Սինօքի պրօկու- րօր Մելիք Օհաննէսեանի մօտ ը- րած թելադրանքներէն դրդուած, Օր- մանեան Մարաքեան տանիլ բազմեցը ներու՝ մանաւանդ հայոց Հայրապետութեան լիթուր, իրաւ է թէ ամէն չարիքէ յաճախ բարիք մըն ալ ծնած է Հայ Ազգին, ու ապագայ կաթողիկոսա- կան ընտրութեանց ժամանակ երբ Ռուսահայաստանէն, Տաճկաստանէն ինչպէս և Պարսկաստանէն, Եւրո- պայէն ու արտասահմանեան թեմե- րէն տեղացի պատգամաւորներ եր- թան էլ միածին, այն ատեն արդարեւ համազգային շատ վեհաշուք մասնա- կութեամբ մը պիտի ընտրուի Ամե- նայն Հայոց կաթողիկոսը, և Հայու- թեան ցրուած բոլոր հատուածնե- րուն մէջ գեղեցիկ միութեան մը և զիրար փոխադարձ ճանչալու փա- ռաւոր առթիւ մը պիտի ստեղծուի, բայց ներկայ ընտրութեան մէջ վեր- լին պահուն նպատակաւոր կերպով յարուցուած այս դաւը, կատարուե- լիք ընտրութեան համազգային տեղ- մասնակի հանգամանք մը պիտի տայ,

և կը վախցուի թէ հերձուածներու ալ դուռ բանալ Ազգին ծոցին մէջ :

* * * Պօլսոյ ընդհանուր Հայ վար- ժարաններու վիճակացոյցներէն կը տեսնուի թէ առանց կրօնա-դաւա- նական՝ լուսաւորչական, կաթողիկ- կամ բողոքականի խնդիրները ի նը- կատ առնելու, Պօլսոյ ընդհ. հայ վարժարաններու թիւն է 67 ուր կը յաճախեն 4590 մանչ և 3895 աղջիկ, համագումար 8485 հայազգի աշա- կերտներով ու 450 ուսուցիչ, ուսուց- չուհի և պաշտօնեայներով :

* * * Թիֆլիսէն, Ռուստովէն և Էլի- ղաֆէտգրատէն հասած լուրերէ կը հաստատուի թէ Դաշնակցութեան մեղադրանքով ամբաստանուած բան- տարիկները ընդ հուպ Բէթէրս- պուրկ փոխադրուելով դատաւարու թիւներէն պիտի սկսուի : Կը հաւաս- տեն միանգամայն թէ Ստոլիբինի գնդակամահ կորսուելէն ի վեր՝ Ռու- սիոյ ներքին քաղաքականութիւնը սկսած է աւելի հաշտարար և ներո- ղամիտ ըլլալ հանդէպ ոչ-ռուս տար- րերուն, ուրկէ պիտի օգտուին՝ կը յուսացուի շատ մը անմիջ հայ քա- ղաքական բանտարկեալներ :

* * * Այտնի և Զիւնիոյ նահանգ- ներուն մէջ առաւել քան տասնհինգ տարի իւր ասպատականութիւնները վը ահ ու սարսափ ազդած և ցարդ 600ի մօտ սպանութիւններով ու շուրջ 300.000 ոսկու դանձած փըր- կանքներով հաշակ հանած աւազա- կապետ Չաքըրճալը՝ գահընկէց Համիտի սիրականը՝ վերջապէս սպան- նուեցաւ անցեալները Սարը Գայա- կոյունաճ անառիկ լեռանց ձորերուն մէջ :

* * * Թուրքիան ալ մէջը ըլլալու պայմանաւ Պալքանեան Դաշնակցու- թեան մը կազմութեան մասին ար- դարեւ բանակցութիւններ մը տեղի ունենալու վրայ են, սակայն Ռուսիա ատոր իրականացման համար պայ- ման դրեր է, կըսեն, Տարտանէի ու Վոսիփորի նեղուցներուն բաց ու ան- պայման ազատ հաշտութիւն, և վերո- յիշեալ Դաշնակցութեան ալ իւր ուղ- ղակի պաշտպանութեան ներքեւ գտնուիլը, այսինքն պանիքը կատուին պահպանութեան յանձնելու նման բան մը :

* * * Պարսկաստանէն հասած ամե- նավերջին լուրեր յուսահատական գոյներով կը պատկերացնեն երկրին վիճակը : Պարսից ծոցէն Շիրազն ի վեր անգլո-հնդկ զօրախումբեր զբաւելու վրայ են Հարաւային Պարսկաստանը, հիւսիսէն ալ Ռուսա- կան զօրաւոր վաշտեր Աւարպատա- կանէն և Կասպից ծովէն ճամբայ ելած են դէպի Թէհրան : Արդէն Ռուսիոյ և Պարսկաստանի յարաբե- րութեանց խզումը այսօր հոս հե- ազդուեցաւ պաշտօնապէս, և ահա հիմայ կիրականանայ անգլո-ռուս զաղտնի համաձայնութիւնը՝ որու համեմատ Պարսկաստան դատա- պարտուած էր վաղ կամ անաղան ինչալ Անգլիոյ և Ռուսիոյ անմիջական ազդեցութեանց ներքեւ և անուա-

նապէս իւր անկախութիւնը պահե- լու պատրուակին տակ, իրականին մէջ վերոյիշեալ պետութեանց հար- կատու երկիր մը դառնալ, կորսն- ցընելով իրենց Շահինշահներու հայ- րենիքին անկախութիւնը անդառ- նալիօրէն : Թառալդիմութեան և յե- տադիմութեան, քաղաքակրթութեան ու ծոյլ յետամնացութեան յաւիտե- նական պայքարն է որ կը մղուի Պարսկաստանի մէջ ալ, որուն զոհ կերթայ ահա դարաւոր հին երկիր մըն ալ իւր մոլեգնադ տգիտութեան, թուամորթ ծուլութեան և քաղա- քակրթութեան ու յառաջդիմու- թեան թշնամի ձգտումներուն և բը- նազդներուն երեսէն : Մահ կամ Թառալդիմութիւն. ահա աշխարհի ներկայ նշանաբանը. վայ ետ մնացող- ներուն :

* * * Խտակութեւր պատերազմի մասին հակասական լուրերով ողող- ւած ենք հոս : Տեղական մամուլին գրածներէն և հեռագիրներէն դա- տելով՝ Տրիպոլիս, Պէնկազի և Տէր- նէն ցարդ պէտք էր քանի անգամ, ներ ետ առնուած ըլլային խտակցի- ներէն ու ծովը թափուած բոլոր իտալական զօրքերը : Միւս կողմա- նէ Եւրոպայէն եկած լուրեր մեծա- պէս կը հակասեն յաճախ Պօլսոյ պաշտօնական և կէս-պաշտօնական հրատարակութիւններուն :

Իրողութիւնը սա է որ եթէ ոչ Թուրքերը, որոնցմէ մեծ թիւ մը գոյութիւն չունի արդէն Աֆրիկեան Տրիպոլիս մէջ, բայց Արաբները օգ- նական ոյժեր ստանալով Թուրքերէն և Եգիպտոսէն, հերոսական դիմա- դրութիւն մ'ընելու վրայ են իրա- լացուց. բայց շատ տարակուսելի է որ լուրջ արդիւնք մը կարելի ըլլայ ձեռք բերել սոյնօրինակ guerilla- ներէ : Առ առաւել, ժամանակ մը թերեւս յոգնեցունեն խտակցիները, ու ապարդիւն արիւնհեղութիւններէ յետոյ վերջին խաբը մնայ նորէն քաղաքակրթութեան և կազմակեր- պեալ ուժին, որուն առջն գաղապար- տուած են միշտ տեղի տալ ամէն անոնք որոնք չեն ուղեր ժամանա- կին հետ յառաջդիմել, ու կառչած իրենց հնադարեան համոզումներուն և խաւար մտայնութեանց, կը յու- սան դեռ իրենց փրկութիւնը գտ- նել կրօնական պատերազմներու մէջ, որոնց դարձ առ յաւետ անցած է, ու այնպէս կուրօրէն չեն տեսներ այն վիճակը պիտի գլտորին վերջ- նականօրէն քաղաքակրթութեան օրհնութիւններէն զուրկ ազդերն ու պետութիւնները

Իսկիւտար ՏԻՐԱՆ-ԹՈՐԳՈՐ

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

« Դաշնակցութիւն » կուսակցու- թեան պատկանելու մեղադրանքով բանտարկուած հետեւեալ 9 անձնաւո- րութիւններ որոնք բաւական ժամա- նակէ ի վեր արձակուած էին, Պե- տերբուրգի սենատէն զնացած հրա- մանին համեմատ նոյ. 1/14ի դիշերը վերստին ձերբակալուելով Թիֆլիսի

մէջ Մէտէի բանտը տարուելու են : Ամէնքն ալ զարգացած դասակարգին կը պատկանին և հետեւեալներն են . բանաստեղծ և հրապարակագիր Յովհաննէս Թումանեան (Հոբելոյնի խմբագիր), գիւղատնտեսութեան ուսուցիչ Աւետիս Սահակեան, իշխան Յովսէփ Արղունեան, Արշակ Մեհ. Բաբեան (գրական անուն Սրիմ), Յովհաննէս Զօրեան, Գերասիմ Բա. Լալեան, Գարեգին Տէր-Թարուծիւնեան, Ստեփան Խաչիկեան և Մեա ցական Նալբանդեան :

Բանտարկուածները ազգականներէն հետագործ խնդրել են Պետական Տուժար հայ պատգամաւորներ Սա. զաթէլեանէն և Ալէքեանէն որ վարչապետ Գ. Գոլիցեփին բարեխօսեն անոնց վերադառնալու գումարները արձակման համար :

— Երեսներ թեմի՝ որ ամէնէն բազմաթիւ թեմն է, կաթողիկոսական ընտրութեան համար պատգամաւորի ընտրութիւնը կատարուելով հոկտ. 30/12 նոյն, պատգամաւոր ընտրուելու է փաստաբան Տիար Գ. Տէր-Խաչատրեան և անձնափոխանորդ՝ Տ. Յ. Աթաբեկեան : Առանց ընտրող պատգամաւորներ ժողովը ձայնների ստուար մեծամասնութեամբ կաթողիկոսական թեմականներ առաջարկել է Դուրեան և Սուրենեան արք. եպիսկոպոսները և խորհելու Մեա. րոպ եպիսկոպոսները :

— Թիֆլիսի վաճառականների աւագ Տ. Արշակ Միլիֆի նախա. ձեռնութեամբ Բօրայի դահլիճին մէջ հոկտ. 30/12 նոյն խորհրդակցական ժողովի հրաւիրուած էին կաթողիկոսական պատգամաւորի ընտրութեան համար Թիֆլիսի 23 եկեղեցիներին մէջ ընտրուած պատուիրակները . բայց շատ քիչ մարդ զնա. ցած լինելով, ժողով չէ եղել :

ՀԱՅՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԲԻԱ

Ազգային ժողովի նոյ. 4/17ի նստին մէջ վերաքննարկուելով եկեղեցական երեսփոխանների ընտրութեան խըն. դիրք, երկար ժամավաճառութենէ յետոյ որոշուել է վերջապէս, Տ. Հը. մայեակ Խոսրովեանի առաջարկին համեմատ, Տ. Գեորգե Եպ. Երե. ցեանի վրայ եղած աւազանութեան թիւներին համար խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողով մը կազմել և անոր տեղեկագիրը լսելէ յետոյ որոշել իր երեսփոխանութեան հըռ. չափումը :

Ժողովը նոյն նստին մէջ օրակարգին անցունելով Կ. պօլսի պատրիարքի ընտրութիւնը, որոշեց անով զբա. շիլ իր առաջիկայ նստին մէջ :

Էլիմիածնէն կաթողիկոսական Տե. զակալ Սուրենեան Արքեպ. հետագիւր եկած էր Պատրիարքարան թէ Ռուսիայի ներքին գործերի նախա. րարութեան նոր հրահանգներ եկած են որոնց համեմատ իւրաքանչիւր թեմի պատգամաւորն իր թեմական. ներքէ պէտք է լինի : Կիւմացիներ Տ. Տեղակալը որ ինք զիմած է փոխար. քային և խնդրած որ այս անգամ

ալ ընտրութիւնները նախկին ձևով կարենան լինել քանի որ ժամա. նակը շատ կարճ է և կը խնդրէր որ Կ. պօլսէն ալ այս նկատմամբ հարկ եղած դիմումները լինին :

Այս հեռագիրը Ազգ. ժողովին մէջ խօսակցութեան նիւթ եղաւ և յանձ. նարարուեցաւ Ազգ. վարչութեան որ անմիջական դարձան մ'ընելու ձեռ. նարկէ քանի որ պատգամաւորներ. իր ընտրութիւններն արդէն եղած վերջացած են և Թիւրքիայի շատ թեմեր թէ՛ ձմրան և թէ՛ դրամական դժուարութիւնների պատճառներով կողկասցիներէն ընտրած են իրենց պատգամաւորները :

— Պատրիարքական փոխանորդ Դուրեան Ղևոնդ վարդապետ առաւ. կան դեսպան Տ. Չարիքովին զիմեց կաթողիկոսական ընտրութեան նը. կատմամբ Ռուսիայի ներքին գործե. իր նախարարութեանէն էլ միմիայն զըր. կուած նոր հրահանգին համար : Դեսպանը զարմանքով յայտնել է թէ ինք ունէ տեղեկութիւն չունի այդ մասին և հաւաստելով թէ իր կառա. վարութիւնը կը թողու որ հայ ազ. գը ազատութեան կատարէ իրենց կաթողիկոսի ընտրութիւնը, խոստա. ցել է միջնորդել որ կաթողիկոսա. կան ընտրութիւնը կատարուի նա. խորդ անգամին նման : Դեսպանի յայտարարութիւններէն կերելի թէ կողկասի մէջ քային որ կողմէ փչել է առաւ կառավարութեան ականջին մէջ . . . :

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ՅՈՒՆԵԼԵԱՆԻՆ ԵՈՒՐՁ

Սալոնիկի փոքրաթիւ հայ գաղութին մէջ 900 Քրիստոս հաւատած է Մ. Փորթուգալեանի յորհրդանի աւագով : Այդ գումար հասած է մեզ հետեւեալ նամակով :

Թող տուէք մեզ յայտնելու ձերմ շնորհաւորութիւններու հետ ան. կեղծ ուրախակցութիւնս որ ամէն տեղ հայութիւնը երախտագրական զգացումներով լցնուած, յիշեց մեր երկարատեւ և անխնայ աշխատանքներ, մեր անկուն կամք ամէն խոշորագո. ներու զէմ, մեր ամբաստիւր կեանքը, մեր անալալ ուղղութիւնը որով այն. քան տարիներէ ի վեր ծառայեցիք ազգին թիւրքիայի և Արտասահմանի մէջ, ամէն տեսակ զրկանքի և վտան. գի ենթարկելով զմեզ, կը մաղթեմ մեզ երկար կեանք և առողջութիւն որ կարենաք շարունակել մեր գործ և կարենաք մի օր տեսնել ամէնուս հետ մեր փափաքներու իրագործու. մը :

Այստեղի փոքրիկ հայ գաղթական. նութիւններս սիրով ուզեց մասնակ. ցիլ մեր յորհրդանի համար բացուած հանգանակութեան, որուն արդիւն. քը, 900 Քրիստոս, ներքին ուղարկ. ւած է մեզ : Ահաւասիկ նուիրատու. ներու անունները .

Պոյաճեան—Մատանեան 40 Քրիստոս, Ծամաճեան, Էքիւն, Գեաթի. պեան, Չամիչեան, Զամաճեան, Դա. զարեան, Մարգարեան Ասատուր և

Իւզպաչեան՝ իւրաքանչիւրը 1 օսմա. նեան ոսկի (23 Քր.) : Իւթիւնեան, Մարգարեան Յովհաննէս, Բարսե. զեան, Բիւսկիւլեան, Խաչերեան, Ամպարեան, Ինճէճիգեան և Իբրի. անուսեան՝ իւրաքանչիւրը 1 Քրիստոսական ոսկի (20 Քր.) : Մարգարեան 1/2 օսմ. ոսկի, Հաճի Խաչիկ 19 զրուշ և ՈՅ 500 Քրիստոս : Գումար 900 Քրիստոս :

* *

Նոյն նպատակով զրկած է մեզ փարիզէն Տիկին Տիպեր Խ. Ներսէ. սեան 20 Քր. և Երիթոսէն (Չաւա) Տիար Ս. Ս. Միքայելեան 20 Քր. :

ԱՆԳԼԻԱԻ ՎԵՀԱՊԵՏԱՆԵՐԻ ՃԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիայի Թագաւորն ու Թագուհին Հնդկաստան տանող «Մէտիս» շոգե. նաւը նոյ. 20ին հասել է Բօր-Սալոն ուր ի պատիւ իրենց շքեղ հանդէսներ եղել են : Նոյն երեկոյին լուսավառութիւն եղած է քաղաքին մէջ : Հետեւեալ առա. ւօտ անգլիացի վեհապետները «Մէտի. նէ» յի մէջ ընդունելով Սուրբ, Սուրբա. նի ներկայացուցիչ Զաւտտին իշխանը, եգիպտական նախարարները, Սուհամ. մէտ իշխանը, Փրանսական տէրութեան ներկայացուցիչ Տ. Տեֆրանսը, Լորա. ֆիշէրը, Սուէզի ջրանցի վարչութեան ներկայացուցիչները և այլն, ճաշկերպ մը տուին անոնց :

Յաճախեցին տորմիլ մը կողմէ կի «Մէտիս» յին :

Թիւրք կառավարութիւնը հրաման զրկել է Կարմիր ծովի նաւահանգիստնե. ինն որ «Մէտիս» շոգենաւի անցած միջոցին յատկապէս վառեն իտալիական թիւրք պատերազմի պատճառով մարումը փա. րոսները : Կ. Պօլսէն յատկապէս զրկ. ւած պատուիրակութիւնը ճօրճ Թագա. ւորին յանձնեց սուլթան Մուհամմէտ ինքնաքիւր նամակը :

Թիւրքիայի արտաքին գործերի նախա. րարութեան թիւրք տեղեկութիւններին նախելով, Իտալիան համաձայնել է Կար. միւր ծովին մէջ զաւթիցել իր նաւային գործողութիւններ 6 օր, Անգլիայի Թա. գաւորական ամուլի անցած միջոցին :

ԹԻՐԻԲԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսէն հեռագրած էին նոյ. 15ին թէ Ետիւնէի մէջ մեծ հրդեհ մը ծագե. լով քաղաքին ամբողջ մէկ թաղն այրել է : Զրոյց կը շրջի թէ շուկան ամբողջ. զին մոխիր դարձել է . բայց մանրամաս տեղեկութիւններ չկան :

Սալայի Կ. Պօլսէն հաղորդուած վեր. ջին տեղեկութիւններէն կիւմացի որ 57 խանութ միայն այրուած է :

Կ. Պօլսէն նոյ. 21ին Փրանսական Թերթերին եկած հեռագիր մ'ալ կիւմա. ցել է թէ Պրուսիայի վիլայէթին Սիւսա. գիւղաքաղաքը գրէթէ ամբողջովին բա. նուեր է հրդեհէն : Զօրանցները, կա. ռավարութեան գօնաքը և 1000ի չափ տուներ այրուել են :

— Առաջիկայ տարիի եւտացոյցին մէջ որ ներկայացուած է Նրեսփոխանական ժողովին, ծախքերի համագումարը կը հասնի 34.111.361 օսմ. լիրաի և հա. սոյթներին՝ 30.452.604. ւերեմբ բաց կը մնայ 3 654.757 օսմ. ոսկի : Մարտի գումարէն 12 միլիոն ոսկին յատկացուած է Հանրային պարտքին, 8 միլիոն պա. տերազմական պիւտոնէին և 1 միլիոն 250.000 ոսկին ծովային պիւտոնէին :

— Խորհրդի պաշտօնակի կուսակալ Մէհմէտ Ալի պէյ մերթելով իրեն առա. ջարկուած Պիթիսի կուսակալութիւնը, Կ. Պօլսի գնացել է :

ԻՏԱԼԻԱԻ ՊԵՏԱԶՄԵ

Տրիպօլի մէջ կացութիւնը զը. րէթէ միեւնոյն է : Կարծես թէ Ի. տալացիներն արագօրէն առաջ եր. թալով և յառաջագահ կայարաններ հաստատելով քաղաքին շրջակայ. ները լծնամիներէ մաքրելու գա. զափարը թողած են : Ընդհակա. ակ, քաղաքին պաշտպանողական այժմեան դիմը կամրապնդեն Արաբ. ներին և Թիւրքերին դէմ որոնք անդադար յարձակումներով կը նեղացնեն իտալացի զօրքերին :

Քաղաքին հաղորդակցութիւնը օվստիաների պարտէզներին հետ շատ դժուարացած լինելով, 6 շա. բաթէ ի վեր կը պակսին կանան. չեղէններն ու թարմ ուտելիքները : Մէկ հաւկթի զինը 40 սանդիմի ե. րած է : Միացած ամէն բան ալ ատոր համեմատ հօրերի ջուրը ապական. ուած, իսկ Պուսիլիանի հօրերին մէջ գտնուած ջուրն ալ անբաւական լի. նելով քաղաքի ժողովրդին և զօրա. բանակին համար, իտալիան ջուր կը բերեն նաւերով :

Առողջապահական միջոցներ մեծք առնուած լինելով, գօլէրան պակսելու վրայ է, գոնէ զօրքերին մէջ իսկ քաղաքացի ժողովրդէն օ. րական դեռ հարկւրաւոր գոհեր կը տանի : Իտալացիները կը ջանան ա. պահովել տեղացի ժողովրդի ապ. րուստը որ ամենախեղճ վիճակի մէջ կը գտնուի :

— Սալոնիկէն կը հեռագրեն «Յրանքիւրդը Զայդուկ» լրագրին թէ Մ'օնթէնէկոյցները բռնի կը հակառակին սահմանազխին վրայ Թիւրքերին զինուորական հեռագրա. թել մը հաստատելուն : Արիւնահեղ ընդհարումներ տեղի ունեցած են : Թիւրք կառավարութիւնը ազգա. րարութիւններ ուղղեց Չէթինէն : — Վիեննայէն կը հեռագրեն նոյ. 28ին թէ նաւային գործողու. թիւններն Եգեան ծովին մէջ չըն. դարձակելու համար իտալիայի տուած որոշումը լաւ տպաւորու. թիւն ունեցած է :

— Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն նոյ. 24ին թէ իտալիան Տարտանէլը պաշարելու դիտաւորութեան առա. թով Ռուսիա դիտողութիւն ըրած է որ Լոնտոնի 1871ի պայմանագը. ին 3րդ յօդուածը կը յայտարարէ թէ Սեւ ծովը բաց պէտք է մնայ ամէն երկրի առեւտրական նաւերին առջև :

— Անգլիայի Երեսփոխանական ժողովի նոյ. 24ին նստին մէջ՝ արտա. քին գործերի պետական ենթա. քարտուղարը յայտարարեց թէ Ի. տալական կառավարութիւնը Տարտա. նէլը պաշարելու դիտաւորութիւն ունենալը ծանուցած չէ :

— Իտալական կառավարու. թիւնը բարեկամական կերպով եւ սիրալիր ոճով դիտողութիւն ըրած է Փրանսական կառավարութեան թէ թունուզեան սահմանազխէն մաքսախուսութեամբ ազգամթերք կը փոխադրուին տրիպօլական եր.

կիրը: Ուստի ֆրանսական կառավարութիւնը կրկնեց չեզոքութեան համար իր զգուշական պատուէրները Թունուզի տեղական իշխանութիւններին:

— Անգլիայի Երեսփոխանական ժողովի նոյ. 20ի նստին մէջ Սըր Էտուարտ Կրէյ պատասխանելով իրեն եղած հարցման մը, ըստ թէ Բաւրիի 1856ի և Պէրլիի 1876ի դաշնագիրներին ստորագրող տէրութիւնները, Տրիպոլիսի իտալիայի հետ կցուած պարագային մէջ, պէտք է բանակցին այն հետեւանքների վրայ որ այդ կցումը կունենայ իշխան երկու դաշնագիրներին նկատմամբ:

— Կ. Պոլսէն եկած լուրերին նա. յելով, Ռուսիա դիմումներ կընէ արգիլել տալու համար Տարտանէլի պաշարումը:

— Վերլին լուրերին նայելով, իտալական զորքերը նոյ. 26ին Տրիպոլիս արևելեան կողմին վրայ յառաջիա. զացում մը սկսեցին և յաջողեցին իրենց պաշտպանողական գիծը յառաջ տանիլ մինչև Հէնի և Մէնի ամրոցը, մեծ կորուստներ պատճառելով իրենց դիմադրող թիւրք զորքերին և իւրաքանչիւր:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թէհրանէն հեռագրած են նա. 20ին թէ գահընկէց Շահի եղբայր Սալայէտ Տաուէ որ վերստին յարձակողական գիրք բռնած էր, 5 ժամ տեւող կռուէ մը լիտայ չարաչար յաղթուեցաւ Պիւրիւհիւրտի մօտ, 600 մարդ կորսնցնելով: Գահընկէց շահն ինք ալ կատարապատմանելու համար շատ մը անյաջող փորձերէ յետոյ վերադարձաւ Կիւմիւլթէփէ:

— Լոնտոնի թերթերին նոյ. 20ին հաղորդուած պաշտօնական զեկոյց մը կրկնեց թէ Պարսկաստանը Ռուսիային իրեն հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելուն համար դիմեր է Անգլիային և իր դատը անոր վստահելով խորհուրդ խնդրեր և յայտարարեր է թէ հետեւելով իր խորհուրդներին, յանձն կանեն, ի հարկին զիջանելով մեծագոյն ուժին առջև, կատարել Ռուսիայի պահանջները, միայն թէ առաջ օրքերն եթէ դեռ ճամբայելած չեն, չմեկնին. իսկ եթէ ճամբայելած են արդէն, վերադառնան առևտրական հողը: Պարսիկ կառավարութիւնը կը յայտարարէ որ սխալ է այն լուր թէ Մոսկուայի Շուսթըր խտուրթեամբ վարուած է իր վարչութեան պաշտօնեայիններին և առևտրական ընդհանուր հիւպատոսին միջև խորհրդակցութիւն եղած ժամանակ:

— Ռուսական կառավարական կնիքը վերջացած է: Լոնտոնի լրագիրներն նոյ. 22ին հաղորդուած զեկոյց մը կըսէ. «Պարսկաստանը հետեւելով Մեծ Բրիտանիայի խորհուրդներին, որոնց համակերպիլ առևտրական վերջագրերն Նոր նախարարու.

Թիւրք պիտի կազմուի այսօր և շուտով պիտի ներկայանայ Մէհմէտին: Պարսկաստանը խոնարհելով մեծագոյն ուժին առջև, Ռուսիայէն ներդրութիւն պիտի խնդրէ Շուսթըր Սալայէլի միջադէպին համար:»

ՅՆՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ԶԻՆԻ ՄԵԶ

Բէքինէն եկած լուրերը կիսաքնն են որ յեղափոխական շարժումը հետզհետէ ընդարձակ ծաւալ մը կը ստանայ ամբողջ Զինաստանի մէջ: Կայսերական զեկոյցներն անկումը մօտալուտ կը թուի: Ինչ պէս կերեւի, յեղափոխական սերմերն արդէն մշակուած պարարտ հողի վրայ են ինկած: Զանազան նահապետներէ հեռագիրներ կը տեղան Ազգային ժողովին որմէ կը պահանջեն Հանրապետութիւն հրատարակել:

— Ճափոնական կառավարութիւնը դիմումներ Երասէ գահազան մեծ պետութիւններին որ իրենց սարտանաւեր Զին. զրկեն և հաւաքաբար գործողութիւն մը կատարեն իրենց հայրենակիցներ պաշտպանելու նպատակով:

«ԴՐՕՇԷԿ»-Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ժննէլ, 23 նոյեմբեր 1911

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Զորք Ընդհանուր Ժողովի որոշումով՝ Կուսակցութեան պաշտօնական օրգան «Դրօշակ»ը առաջիկայ 1912 թվ. յունւարէն սկսած պիտի հրատարակուի կրկնակի ծաւալով և աշխատակցու. թեամբ կուսակցական ձեռնհաս ու ժերու: «Դրօշակ»ը այսուհետեւ պիտի ունենայ — նոր Ընդհանուր Ժողովի որոշմամբ — իր գրական, եղափոխական բաժինը, ինչպէս նաև տեղ պիտի տայ հայ յեղափոխական պատմական տեսութիւններու, յուշերու, մենագրութիւններու և այլն:

Կը յանձնարարենք մեր մարմիններուն, ընկերներուն և բոլոր ընթերցողներուն՝ զրկել մեզ անյապաղ բաժնորդագրից (հիմն ֆրանկ տարեկան), որպէս զի յունւարէն թերթը առաքելի կանոնադրուպէս: Զորք կամ ապառիկ առաքուեալները յայտարարու. կապեն դադարեցնա՞նք եւ:

1911ի վերջին համարը լոյս կը տեսնէ մօտ օրերս:

«ԴՐՕՇԷԿ»-Ի ԽՄԲԱԿՐՈՒԹԻՒՆ
Հասցէ՝ Réd. du «DROSHAK»,
Genève (Suisse)

ԾԱՆՈՒԹՈՒՄՆԵՐ

ՄԵՍՐՈՊ ՆՈՒԳԱՐԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԻՔ

1. Բառարան Գրաքննութեան հայ-աշխարհիկ
2. Առնետն բառարան Գրաքննութեան հայ-աշխարհիկ
3. Առնետն Լաֆօքիէի, աշխարհաբան ոտանաւոր (արդեամբ Թիֆլիզի Հրատարակչական ընկերութեան)
4. Նորը Տամ Բարիկի, 3 հատոր
5. Համառոտ պատմութիւն քաղաքակրթութեան Սենեքայի
6. Դեպի Բեհեմ, Նանսէի
7. Գառնի կէտէի (Գիւլի Բեհեմ)
8. Գառնի կէտէի (Գիւլի Բեհեմ)

Կորարց, Իգոր)

9. Նուպար փաշա

10. Դատասէրք Ռասիւի

Դիմել հեղինակին, Իգոր (Mr. Mesrob Noubarian Smyrne, TURQUIE)
Կամ Պալենց գրատուն, Կ. Պոլիս:

ԱՆՏՈՒՊ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԻՔ ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ

1. Կատակերգ Մոլիէրի, հեղինակին տասն նշանաւորագոյն խաղերը (ընդ որս Tartufe և Misanthrope), արգիլուած Համբան գրաքննութեան
2. Առնետն Ֆլորիանի, աշխարհաբան յանգաւոր
3. Թատերախաղ Ֆլորիանի
4. Ողբերգք Ռասիւի (Անտրոմաք, Իֆիգէնի, Պերսէիս, Փեդրա, Գոթոգիա)
5. Մերայի, ողբերգք Վոլթերի
6. Կատակերգք Ռեյնարի (Խաղամու, Հրիտակաւոր)
7. Ռուսո Եւ Ժիլիէ, ողբերգք Շէյքսպիրի (Բնագրէն թարգմանուած)
8. Պեռնիի խաղը, հեղինակութիւն Ֆրանսացի շորս նշանաւոր գրագէտներ (Տիկին Էմիլ տը Ժիրարտէն, Թէօֆիլ Կոթիէ, Ժիւլ Սանտո, Մերի)
9. Գալիլէի կղզին, վէպ Սթիւէնսոնի
10. Հօրեղբայրս ու գեղեցիկս, բարոյական ընտիր վէպ
11. Իւրիկ բոլորը, տեղաւոր սրտաշարժ
12. Աստուծաւորութիւն Դիոգենիսի վրայ:

Յիշեալ անոթի Երկերէն որչէ մեկուն համար հրատարակչներէ առաջարկներ սիրով կընդունուին խիստ չափաւոր պայմաններով:

ԱՂԱՏԱՄԱՐՏ

Օրաքերը

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Կ. Պոլիս.....	75 դրուշ	40 դրուշ
Գաւառները...	100 »	50 »
Ամերիկա.....	6 տուար	3 տուար
Արիւն երկրներ	30 ֆրանք	15 ֆր.

Գաւառի բաժնորդները ձրի կը ստանան նաև Երաթաթերթ-Ազատամարտը:

Շաբաթաբերք «Ազատամարտ»-ի առանձին բաժնորդագրութիւն
Կ. Պոլիս տարեկան 20 դրուշ
Գաւառները » 25 »
Արտասահման » 6 ֆր.

Օրաթերթ «Ազատամարտ»-ի արտասահմանեան ուղղակի բաժնորդներուն 5 ֆրանք:

Հասցէ՝ Rédaction du journal AZA-TAMART.

Constantinople (Turquie):

Բացուած է բաժանորդագրութիւն եւ շուտով լոյս կը տեսնի
«ՎՏԱԿ ԻՐԱՆԻ»

Երկամսեայ հանդիսի
Օրգան Մօսկուիի Պարսկաւայ կուսութեան Գիւրքեան

Հրատարակութիւն Մոսկուիի պարսկահայ ուսանողական Միութեան:

Բաժնեգրիչն է տարեկան 5 ֆրանք:
Հասցէ՝ Rédaction «Vtak Irani»
5, rue Fontenille
Montpellier (FRANCE)

Եղիազար Մոռարտեան. Գննական Պատմութիւն Արշակ Բ.ի և անոր Պապ որդւոյն (Հայոց պատմութեան մէկ կարեւոր կէտին վրայ քննադատական տեսութիւն մ'է որի համար Մ. Աղաբէկեան գրած է թէ «Հեղինակին այդ ձեռնարկութիւնը պատիւ է բերում իրան և այն ազգին, որին պատկանում է պատմութիւնը»): 2 ֆր. 50

Essai sur l'Histoire de la LITTÉRATURE OTTOMANE, par K. J. BASMAJIAN, Officier d'Académie, Directeur de la revue arménienne « Banasér », Membre de la Société Asiatique de Paris et de la Société Philologique de Paris. 1910. Imprimerie V. et H. Der-Nercessian, Constantinople. Prix 5 fr. Chez l'Auteur, 9, rue Gazan, à Paris et à la Librairie B. Balentz à Constantinople.

(Տիար Բասմաճեան մեծ ծառայութիւն մը մատուցած է հրատարակելով Օսմանեան գրականութեան այս Պատմութիւնը ուր թէ և համառօտ և ամփոփ ոճով տեղեկութիւններ տրուած են թիւրք գրագէտներին և իրենց գործերի վրայ, բայց շատերի համար բոլորովին նորութիւններ են առնել: Մենք Հայերս որ թիւրքերին հետ միասին կապինք, մեր մէջ շատ քիչեր ունինք որ կը ճանչեն թիւրք գրականութիւնը և անոր պատմութիւնը. արդէն մեր դարացի թիւրքերն ալ բնաւ չեն գիտեր ոչ մեր գրականութիւնը և ոչ մեր պատմութիւնը. և այս իրար չճանչելն, իրար չհասկնալն է որ թիւրքերանց ազգութիւններին միջև կատարեալ հակադրութեան արդեւ. չեղէ մին եղած է: Տիար Բասմաճեան, որի այս ութամաս 254 էջերէն բաղկացած երկասիրութիւնը դիւրացնելու համար Ն. Բ. Իշխան Սպասկէտին անոր տրամադրութեան տակ դրեր է իր հոխ գրողարանը, գրէթէ միջազգայնացած Ֆրանսերէն լեզուով կը ծանօթացնէ օսմ. գրականութեան պատմութիւնը և ալ թանօթութենէն մասնաւորապէս կրնան օգտուիլ թիւրքերանց Հայերն ալ:)

Լ. Ակնունի. — ԴԵՊԻ ԵՐԿԻՐ. Երկամսեայ պանդուխտ հայերին No. 17 հրատարակութիւն «Հայրենիք» լրագրի. 1911 Պոսթընի Գին 10 սենթ (50 սանդիմ): Ստանալու համար գիւմիլ «Հայրենիք»-ի խմբագրութեան (7, Bennet st., Boston Mass., U. S. America): (Լաւագոյն թղթի վրայ և մաքուր տպագրութեամբ 32 երեսներէ բաղկացեալ տետրակ մ'է որ կը պարունակէ Տ. Լ. Ակնունիի ծանօթ ողբերգքի գրչի արգիւնքն եղող 4 ընտիր յօդուածներ որոնց ընթերցումը թէ՛ գրական ճաշակ և թէ՛ հայրենասիրի զգալուն սիրտ ունեցողներին մեծ հաճոյք կը պատճառէ: Այդ յօդուածների վերնագիրներն են «Դէպի երկիր», «Ղարիբ հայերին», «Պանդուխտ հայերին» և «Երազ խօսքեր», չորսն ալ սրտառու և ուշադրաւ կոչեր պանդուխտ հայերին ուղղուած, իրենց հայրենիք վերադառնալու և զայն շինելու համար:)

POLITICAL PERSECUTION. Armenian prisoners of the Caucasus (A page of the czar's persecution) by E. AKNOUNI Author of « The Wounds of the Caucasus », « On the Battle », etc. New York (Ակնունիի պատրաստած այս անգլիերէն գիրքը որ տեղեկութիւններ կուտայ կովկասի մէջ հայերի ձերբակալութիւններին վրայ, կարելի է ստանալ Պոսթընի «Հայրենիք» լրագրէն որի հասցէն վերեւ նշանակուած է:)

ՅՆՈՒՆԻ-ԽՄԱԿԻՐ

Գ. ԳԱՐՅԱՆԻԱՆ

ՄԱՐՏԵՐԸ

Հայերն տպարան Մ. Փարսկաւայի Լ. Գարան: François CARRIERE, Marseille. — Imprimerie du Midi